Judyta Etmańska

I Used to Wash Socks In the Lavatory – czyli o różnicach w odmianach języka angielskiego, brytyjskiego i amerykańskiego

Nauczyciel i Szkoła 1-2 (42-43), 231-234

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

Judyta ETMAŃSKA

I Used to Wash Socks In the Lavatory – czyli o różnicach w odmianach języka angielskiego, brytyjskiego i amerykańskiego

Mamy dziś rzeczywiście wszystkie wspólne cechy z Amerykanami,
oczywiście z wyjątkiem języka.
Oskar Wilde, *Duch z Kantervilu*

Ważnym elementem w procesie nauczania języka obcego jest przedstawienie uczniowi języka jako „żywego" systemu, który ulega ewolucji, oraz zaprezentowanie różnic występujących wewnątrz danego języka. Język nauczany w sztucznych warunkach akademickich jest jako taki używany wyłącznie przez uczących się jako drugi język i różni się w swojej poprawności i „sztywności" form od języka używanego w społeczności, dla której jest on urzędowy bądź oficjalny[1].

Istotne jest zatem, aby umożliwić uczniowi zapoznanie się z obcą kulturą, która nierozerwalnie łączy się z językiem, tworząc go i modyfikując. Będąc najbardziej rozpowszechnionym w użyciu językiem, angielski (*BrE – British English*) sam jest tworem wpływów przede wszystkich skandynawskich oraz romańskich. Ze względu na ekonomiczny, polityczny i wreszcie kulturalny wpływ supermocarstw: Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych, Kanady, Australii oraz Nowej Zelandii angielski uważa się za międzynarodowy język. Stąd też stosuje się go w międzynarodowych organizacjach, dyplomacji, handlu i biznesie oraz w codziennych sytuacjach, gdy niezbędna jest komunikacja z obcojęzyczną osobą, której język pozostaje nieznany.

Język angielski należy do grupy języków, które ze względu na kolonizatorską historię swego narodu są używane w wielu państwach jako oficjalny bądź urzędowy język. Język kolonizatorów – grupy narzucającej swoją kulturę i język jako wyższy w stosunku do podbitej społeczności – jest częstokroć postrzegany jako właściwy i lepszy, czego przykład mogą stanowić Indie, gdzie po trzech wiekach zależności (XVIII w. – 1947 r.: czas pomiędzy wkroczeniem Brytyjczyków do rozdartych wojnami domowymi Indii a powstaniem niepodległego

[1] Językiem urzędowym określa się język o statusie prawnym, którego używa się w strukturach samorządowych i administracyjnych państwa. Przeważnie jest on określony w konstytucji, jakkolwiek nie jest to zasada. Językiem oficjalnym nazywa się język nauczany w szkołach i wykorzystywany w dokumentach; jednak niekoniecznie jest językiem urzędowym uznanym przez konstytucję. W byłych koloniach języki angielski, hiszpański bądź francuski są określone jako urzędowe, pomimo że nie są używane przez większość populacji danego kraju. Irlandia jest przykładem kraju, gdzie język narodowy (*gaelic*) jest językiem urzędowym, którym posługuje się niewielka część społeczeństwa, a język angielski jest jako drugi język oficjalny używany przez większość mieszkańców państwa.

państwa Indii) od Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii, uważa się język angielski za część składową wyższego wykształcenia.

Możliwość osiedlenia się w Wielkiej Brytanii jako szansa na poprawę sytuacji ekonomicznej oraz współpraca z brytyjskimi i amerykańskimi firmami wymusiły na wielu społecznościach świata, zarówno wśród byłych kolonii, jak i w Unii Europejskiej naukę języka angielskiego. Napływ imigrantów powoduje, że język angielski ulega modyfikacjom zarówno na poziomie fonetycznym, jak i leksykalnym oraz przyczynia się do wprowadzenia nowego słownictwa jednocześnie do języka rodzimego obcokrajowców i do angielskiego – słowa *khaki* i *verandah* są efektem wpływów indyjskich.

Niecodzienne zjawisko można zaobserwować na terenie Stanów Zjednoczonych zamieszkałych przez ludność latynoską oraz w Meksyku przy granicy ze Stanami. W procesie użycia amerykańskiej odmiany angielskiego *(AmE – American English)* i hiszpańskiego powstała hybryda zwana „*Spanglish*". Używający ją Latynosi wymieszali oba systemy, łącząc gramatykę jednego i słownictwo drugiego języka. Przykładem tego może być słowo angielskie *to catch* – 'łapać', które przyjmuje końcówkę czasownikową *-ar* (pierwsza odmiana regularna hiszpańskich czasowników) pochodzącą od hiszpańskiego słowa *atrapar* – 'łapać'. W wyniku takiej mieszanki powstał czasownik *catchar* – 'łapać'.

Podobna sytuacja ma miejsce z wyrażeniem *the roof of the building* – 'dach budynku', którego hiszpańskim odpowiednikiem jest *el decto del edificio*. W „*Spanglish*" to wyrażenie przekształciło się w *el rufo del bildin*, gdzie zachowano męski rodzajnik *el* i dopełnienie *del* nadające angielskim słowom hiszpańskie brzmienie.

Wraz z rozpowszechnieniem i uznaniem języka angielskiego za międzynarodowy zrodziło się błędne przekonanie, że język ten brzmi identycznie w każdym kraju. Jednakże napływ ludności obcej do Stanów Zjednoczonych, Australii, Kanady, Wielkiej Brytanii powoduje, że angielski ulega ewolucji nawet w obrębie jednego kraju.

Uczeń powinien być świadomy przede wszystkim różnic fonetycznych i leksykalnych. O ile w zakresie fonetyki trudne jest zapoznanie ucznia i nauczenie różnorodnych akcentów, o tyle leksykalnie uczący powinien nie tylko wiedzieć, ale również opanować podstawowe słownictwo, które odróżnia poszczególne odmiany języka.

Słowo *an elevator* – 'winda' – w języku amerykańskim jest w Wielkiej Brytanii zastępowane przez *a lift*, mimo powszechnej opinii, że to właśnie język amerykański dąży do upraszczania i skracania form. Z kolei amerykańskie słowo *a sidewalk* – 'chodnik' ma swój odpowiednik w brytyjskim – *a pavement*. Są to przykłady różnych słów, które określają tę samą ideę. I mimo że *native speaker* z USA będzie w stanie zrozumieć *native speaker*'a z Wielkiej Brytanii, zróżnicowane słownictwo może stanowić przeszkodę dla ucznia, który nie miał wcześniej styczności z innymi formami.

Dość zaskakującym przykładem rozbieżności słów jest słowo *jesień*. Uczeń przyzwyczajony jest do używania *autumn* i może nie zrozumieć amerykańskiego *fall*, które głównie kojarzy się z czasownikiem 'upadać'. Równie mylące się jest użycie określeń dotyczących *parteru* oraz *pierwszego piętra*. W Stanach

Zjednoczonych *the first floor* odnosi się do parteru, a w Wielkiej Brytanii *the first floor* określa *pierwsze piętro*. Z kolei dla *parteru* zostało „zarezerwowane" określenie *the ground floor*.

Znacznie bardziej skomplikowana sytuacja może mieć miejsce przy użyciu słów, które występują w obu językach, jednakże są do nich przypisane zupełnie odrębne znaczenia. Przykładem tego może być słowo *a rubber*, które w języku angielskim najczęściej używa się do określenia 'gumki do mazania', podczas gdy ekwiwalentem tego słowa w amerykańskiej wersji jest *an eraser*. Równocześnie słowo *a rubber* używa się do określenia prezerwatywy w amerykańskim angielskim. Użycie niepoprawnego słowa w kontekście spowoduje błąd, a nawet nieodpowiednią sytuację wywołaną nieznajomością różnic językowych pomiędzy obiema wersjami angielskiego. Podobna sytuacja ma miejsce przy *a lavatory,* które oznacza 'umywalkę' dla Brytyjczyków, z kolei dla Amerykanów zdanie *I used to wash my socks in a lavatory* będzie zrozumiane jako 'Miałam w zwyczaju prać skarpetki w muszli klozetowej'.

Dla *native speaker*'ów podobne rozbieżności mogą stanowić źródło niezliczonych żartów, jakkolwiek dla ucznia, który nie jest świadomy istnienia podobnie brzmiących słów, a jest przekonany, że angielski będzie zrozumiany we wszystkich zakątkach światam, może stać się to przyczyną niestosownych pomyłek lub braku zrozumienia rozmówcy.

Podobne przykłady niezgodności leksykalnych można mnożyć, prezentując je na przykładach australijskiego i kanadyjskiego angielskiego. Wprowadzenie do nauki języka angielskiego podstawowego słownictwa charakterystycznego dla obu odmian powinno stać się obowiązkowym elementem nauczania, który będzie pojawiać się regularnie, lecz nie w ilościach mogących zniechęcić ucznia do nauki. Podczas procesu nauczania należy wziąć pod uwagę wiek uczniów oraz ocenić prawdopodobieństwo ich zetknięcia się z głównymi rozbieżnościami.

Prezentację brytyjskiego i amerykańskiego angielskiego jako dwóch odmian jednego języka można zacząć od przedstawienia elementarnej różnicy w pisowni pomiędzy wyrazami *honour* (BrE) i *honor* (AmE) oznaczającymi 'honor'. Semantycznie pomiędzy oboma wyrazami nie występuje żadna różnica, lecz brak *u* w brytyjskiej wersji i użycie go w amerykańskiej jest traktowane jako błąd ortograficzny. Podobna sytuacja ma miejsce ze słowami: *colour* i *color* – 'kolor'; *harbour* i *harbor* – 'port' czy wreszcie *neighbour* i *neighbor* – 'sąsiad'.

Dla amerykańskiego angielskiego charakterystyczne jest użycie litery *z* w pewnych wyrazach, w których Brytyjczycy wstawiają *s,* czego przykłady mogą stanowić: *analyze* oraz *analyse* – 'analizować', 'badać' i *organize* oraz *organise* – 'organizować'. O ile brak *u* nie jest specjalnie słyszalne, o tyle udźwięcznienie *s* jest wyraźne i podpowiada, którym wariantem języka rozmówca się posługuje.

Inny wariant zakłada organizację lekcji poświęconej wyłącznie odrębnościom w obu językach. Jeśli zostanie zastosowany drugi wariant, należy pamiętać, aby regularnie wracać i przypominać o różnicach, gdyż inaczej zostaną zapomniane.

Ćwiczenia, które pomogą w opanowaniu i przedstawieniu problematyki, będą głównie pomocne w pisowni – gdyż różnica w wymowie *behaviour* i *behavior* ('zachowanie') nie będzie wyczuwalna, a uwzględni się wyłącznie brak litery *u*. Można poprosić uczniów o napisanie tej samej historyjki w obu wariantach językowych z wybranymi przez nauczyciela słowami bądź wyszukanie samemu jak największej ilości słów. Własnoręczne poszukiwania i wysiłek w to włożony powinny dać lepsze i trwalsze rezultaty.

Elementami wzbogacającymi naukę oraz wiedzę związaną z danym krajem są informacje dotyczące jego kultury oraz wpływów, jakim język został poddany. Nauczanie wyłącznie struktury gramatycznej i leksykalnej odwraca uwagę od procesów, którym język jest poddawany. Niewątpliwie takie zajęcia uzmysłowią uczniom bogactwo i różnorodność wewnątrz jednego systemu. Mimo że angielski jest rozpowszechniony i obecny na każdym kontynencie, różnice wewnątrz tego systemu są znaczące dla zrozumienia, a pewne wyrażenia, idiomy i zwroty mogą zostać zrozumiane wyłącznie w kontekście wybranej grupy społecznej.

Bibliografia

Vince M., *Advanced Language Practice with Key*, Macmillan Publishers Limited, Oxford 1998.

Netografia

http://pl.wikipedia.org/wiki/J%C4%99zyk_urz%C4%99dowy.
http://en.wikipedia.org/wiki/American_English.
http://en.wikipedia.org/wiki/British_English.

Summary

The purpose of this paper is to analyze the basic lexical differences between two variations of the English language: American and British

Despite the common theory that English is an international language, discrepancy in vocabulary of both language systems should be presented during the teaching-learning processes. The key differences both in written and oral forms should be explained and shown, but first of all, identical words which have different meanings attached must be presented. Lack of this knowledge may handicap communication and cause a mistake of serious social and cultural consequences.

The last part of this paper is committed to methods and presentation of the chosen material to the learners.